

Nr 42.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling; given Stockholms slott den 14 januari 1938.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

Häriigenom förordnas, att fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 med vissa bestämmelser om arbetsförmedling skall erhålla följande ändrade lydelse:

Enskild person eller annan, som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedriver arbetsförmedling i förvärvssyfte, må av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. För tiden därefter äger styrelsen bevilja förlängning av tillstånd som nu sagts, dock för högst ett år i sänder och icke längre än till den 1 januari 1950 samt allenast beträffande yrkesgrupper som Konungen bestämt. Innan sådan förlängning av socialstyrelsen beviljas, skall åt arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom den eller de yrkesgrupper förmedlingen avser beredas tillfälle att yttra sig. Det ankommer på styrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedling, varom i detta stycke är fråga. I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å densamma, dock i vad angår 2 § tredje stycket allenast för tid efter den 31 december 1939.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 14 januari 1938.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS,
MÖLLER, LEVINSON, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med t. f. chefen för utrikesdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, en av socialstyrelsen i skrivelse den 15 december 1937 gjord framställning om ändring i lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling. Föredraganden anför:

Enligt det å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1933 antagna förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer skola inom tre år från konventionens ikraftträdande för vederbörande medlemsstat avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte vara avskaffade och må under denna tid nya sådana byråer icke upprättas. Dock må under ytterligare högst tio år i undantagsfall och under särskilda förutsättningar en redan befintlig avgiftskrävande byrå med vinstsyfte kunna erhålla tillstånd att fortsätta sin verksamhet, men äger byrån icke under denna tid skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre tillståndet berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna ifråga träffad överenskommelse. Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte skola enligt konventionsförslaget innehava tillstånd av vederbörande myndighet men må icke skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre tillståndet berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna ifråga träffad överenskommelse. Vad slutligen angår den avgiftsfria arbetsförmedlingen lägger konventionen intet hinder i vägen för utövare av sådan verksamhet att sträcka densamma utom det egna landets gränser.

Översättning av originaltexten till konventionsförslaget är såsom bilaga (A) fogad till propositionen nr 83 år 1935.

Sedan i Sverige utfärdats lagen den 18 april 1935 med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, vilken lag trätt i kraft den 1 januari 1936, samt konventionen av Sverige ratificerats den 15 november 1935, har Sveriges ratifikation den 1 januari 1936 registrerats av nationernas förbunds generalsekretärer, varefter konventionen för Sverige trätt i kraft den 1 januari 1937. Förutom Sverige hava hittills allenast tre stater, nämligen Chile, Finland och Spanien, ratificerat konventionen.

Enligt 2 § lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling må sådan förmedling icke bedrivas i förvärvssyfte. Vill någon eljest mot ersättning

bedriva arbetsförmedling, skall tillstånd sökas hos socialstyrelsen. Avser verksamheten förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning, som vistas utom riket, må tillstånd beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämmer.

Avgiftsfri arbetsförmedling däremot må, även om verksamheten utsträcker till utlandet, bedrivas utan särskilt tillstånd.

Enligt lagens övergångsbestämmelser kunde den, som vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedrev arbetsförmedling i förvärvssyfte och som före den 1 februari 1936 gjorde ansökan därom, av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. Dylikt tillstånd må sedermera under vissa förutsättningar kunna förlängas, dock högst till utgången av år 1949. Det ankommer på socialstyrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedling, som sålunda må kunna i förvärvssyfte bedrivas efter lagens ikraftträdande. I övrigt skola lagens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å sådan förmedling. Härav läser följa, att om verksamheten avser förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning, som vistas utom riket, tillstånd att efter lagens ikraftträdande fortsätta verksamheten må beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämmer.

I skrivelse den 7 maj 1937 har socialstyrelsen uppgivit, att till styrelsen inkommit vissa ansökningar, avseende tillstånd att bedriva arbetsförmedling för musiker och sceniska artister, varvid verksamheten även skulle omfatta förmedling av anställning utom riket och förmedling av anställning åt utlänningar, som vistas utom riket. Då det inom ifrågavarande konstnärliga yrken vore en normal och naturlig företeelse, att utbyte av arbetskraft ägde rum mellan olika länder, skulle ett förbud för svenska arbetsförmedlingsföretag att befatta sig med dylik internationell förmedling medföra, att svenska musik- och nöjesföretag bleve nödsakade att anlita utländska förmedlare för att komma i förbindelse med utländska artister och att likaså svenska artister, som önskade anställning i utlandet, nödgades vända sig till utländska förmedlare. En utveckling i denna riktning, vilken skulle innebära, att förmedlingsverksamheten komme att omhändertagas av företag utanför svenska myndigheters kontroll, vore ur många synpunkter föga önskvärd. Enligt lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling finge emellertid tillstånd till bedrivande av internationell avgiftskrävande arbetsförmedling beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämde. Skulle det för uppfyllande av denna föreskrift anses erforderligt, att överenskommelse träffades med alla de stater, vilkas undersåtar kunde komma att beröras av förmedlingen, bleve det nödvändigt att upptaga förhandling i denna fråga med ett avsevärt antal stater. Möjligen skulle dock lagbestämmelsen ifråga kunna tolkas så, att med uttrycket »främmande stat» åsyftades icke den arbetssökandes hemland utan det land, där denne uppehöll sig, då han trädde i förbindelse med arbetsförmed-

lingen. Därest denna tolkning vore riktig, skulle överenskommelse endast behöva träffas med vissa i styrelsens skrivelse angivna stater.

På grund av vad sålunda anförts anhöll styrelsen om medgivande att vid beviljande av tillstånd till bedrivande av arbetsförmedling för musiker, sceniska artister och liknande yrkesutövare utsträcka tillståndet att gälla jämväl förmedling av anställning utom riket och av anställning åt utlänning, som vistas utom riket, dock med de begränsningar, som kunde föranledas därav, att överenskommelse rörande denna fråga eventuellt icke kunde komma till stånd med samtliga de stater, med vilka sådan överenskommelse enligt vad förut anförts syntes vara erforderlig.

Med anledning av denna hemställan anhöll jag i skrivelse den 30 juni 1937, att utrikesdepartementet ville efter samråd med socialstyrelsen vidtaga åtgärder för att i förevarande avseende med Amerikas förenta stater, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Italien, Lettland, Nederländerna, Norge, de socialistiska rådsrepublikernas Union, Storbritannien och Norra Irland, Tjeckoslovakien, Tyska riket, Ungern och Österrike träffa sådan överenskommelse, som avses i 2 § lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

Utrikesdepartementet har härefter i skrivelse den 27 november 1937 framhållit, bland annat, att det icke utan vidare kunde förutsättas, att alla de icke-konventionsstater, med vilka överenskommelser föreslagits, för närvarande eller överhuvud skulle finnas villiga att avsluta sådana överenskommelser med Sverige. I varje händelse kunde icke förväntas, att en framställning i ämnet till samtliga angivna stater skulle annat än efter avsevärd tid leda till resultat. Därest den tolkning av konventionen, som syntes ligga till grund för avfattningen av 2 § lagen med vissa bestämmelser om arbetsförmedling, vore riktig, syntes sålunda konventionen föranleda betydande praktiska olägenheter, och det kunde ifrågasättas, huruvida icke åtgärder borde vidtagas i syfte att åvägabringa en ändring i densamma och i anslutning därtill av nämnda lagrum. Det förefölle under anförda förhållanden som om praktiska hänsyn borde föranleda, att man i varje fall tills vidare inriktade sig på att åvägabringa överenskommelse med en eller annan icke-konventionsstat, i förhållande till vilken behovet av avtalsmässig reglering å förevarande område i högre grad kunde göra sig gällande.

Slutligen har socialstyrelsen i sin av mig nu anmälda, den 15 december 1937 dagtecknade skrivelse inledningsvis framhållit, att det enligt konventionen icke erfordrades särskild överenskommelse med främmande stater för att den i vinstsyfte bedrivna arbetsförmedlingen skulle under de tre första åren efter konventionens ikraftträdande — för Sveriges vidkommande alltså intill utgången av år 1939 — få avse även anskaffande av anställning åt arbetare utomlands och rekrytering därifrån av arbetare. Den i konventionen uppställda förpliktelsen att i denna sak träffa överenskommelse med vidkommande främmande stat inträdde för Sveriges del först i det fall, att fråga vore om tillstånd, gällande för tid efter 1940 års ingång. Vid avfattningen av 1935 års svenska lag hade denna åtskillnad icke iakttagits, utan

vore Konungen, även när fråga vore om tillstånd gällande för tiden intill 1939 års utgång, bunden av föreskriften, att medgivande av här berörda slag endast finge lämnas efter med vidkommande stat träffad överenskommelse. Styrelsen har därefter anfört bland annat följande:

Såsom i utrikesdepartementets skrivelse anföres, torde de olägenheter, som tillämpningen av förevarande konvention visat sig medföra, icke kunna helt avlägsnas på annat sätt än genom ändring i konventionen. Då den samma hitintills vunnit anslutning endast av ett fåtal stater, har konventionen icke erhållit den betydelse som ursprungligen avsetts. En ändring skulle möjligen kunna ske i den formen, att artistyrket liksom sjömansyrket undantoges från konventionens tillämpning och att arbetsförmedlingen på detta område i stället reglerades genom en särskild konvention. En dylik procedur kommer emellertid under alla omständigheter att kräva en viss tid, och fråga blir då, hur en tillfredsställande ordning på förevarande område skall kunna åvägabringas under den tid, som åtgår intill dess en ändring av konventionen kan genomföras eller de föreliggande svårigheterna eventuellt kunnat avlägsnas genom bilaterala överenskommelser med alla stater, med vilka Sverige har behov av förbindelser på detta område.

För närvarande är läget, såsom av förestående framgår, sådant, att de personer eller organisationer, vilka mot ersättning förmedla artistengagement, icke lagligen äro berättigade eller kunna bliva berättigade att förmedla anställning utom riket eller anställning inom riket åt utlänning, som vistas utom riket. Innan socialstyrelsen går in på frågan om hur en ändring i detta förhållande skall kunna åstadkommas, bör till dryftande upptagas spörsmålet om huruvida dessa arbetsförmedlingar kunna anses fylla någon ur samhällets synpunkt nyttig eller nödvändig funktion. Det må då först framhållas, att de konstnärliga yrkesutövare det här gäller på grund av arbetets art äro hänvisade att med längre eller kortare mellantid söka nya engagement och ofta även flytta mellan olika länder samt att det för dem i regel är omöjligt att ordna dessa angelägenheter utan anlåtande av lämpliga förmedlingsorgan. Därest de avgiftskrävande förmedlingsbyråerna avstängas från all befattning med den internationella förmedlingen, stå här endast de avgiftsfria offentliga eller privata arbetsförmedlingarna till buds.

Vad den *offentliga arbetsförmedlingen* beträffar, är denna av flera orsaker mindre lämpad att i större omfattning syssla med artistförmedling. För att med framgång kunna handhava sådan verksamhet kräves i allmänhet, att förmedlaren har förutsättning att bedöma olika artisters prestationsförmåga och kan på ett effektivt sätt anordna den reklam, som är nödvändig för att fästa arbetsgivarnas och allmänhetens uppmärksamhet på de anställnings-sökande. En under tjänstemannaansvar arbetande arbetsförmedlingsfunktionär kan svårigen åtaga sig en sådan uppgift. I alldeles särskild grad gäller detta förmedlingen av utländska artister. Om en offentlig institution över huvud skall befatta sig med import av utländsk arbetskraft, bör detta enligt socialstyrelsens mening endast vara i sådana fall, då inom riket föreligger ett oomtvistligt behov av viss arbetskraft med objektivt fastställbara kvalifikationer, vilket behov ej kan fyllas annat än från utlandet. Denna förutsättning kan icke anses föreligga inom artistbranschen. Kvalifikationerna bedömas givetvis subjektivt. Ofta råder en skarp konkurrens mellan svenska och utländska yrkesutövare, och frågan om de senares rätt till arbetstillstånd kräver en ingående prövning. Den offentliga arbetsförmedlingen kan av dessa orsaker som regel icke tagas med i räkningen, när det gäller förmedling av sådana platser.

Icke heller är det troligt, att några *enskilda organisationer* skulle vara

villiga att avgiftsfritt förmedla anställningar åt artister. De enda organisationer, som här skulle kunna komma i fråga, vore sådana sammanslutningar som Musikestablishementens förening och Folkparkernas centralstyrelse, vilka för sina medlemmars räkning bedriva engagementsförmedling. Att göra denna förmedling helt avgiftsfri skulle emellertid sannolikt möta stora svårigheter, då en dylik verksamhet skulle ådraga organisationerna avsevärda kostnader, som finge uttaxeras å samtliga medlemmar, oavsett den nytta dessa för egen del hade av verksamheten. Med hänsyn härtill och även till det faktum, att det inom artistbranschen är internationell praxis, att viss avgift erlägges för förmedlade engagement, måste man nog räkna med, att förmedlingen inom detta fack alltjämt kommer att i huvudsak handhavas av avgiftskrävande byråer.

Dessa byråers verksamhet måste med hänsyn till de många möjligheter till missbruk, som föreligga speciellt inom förevarande fack, stå under noggrann kontroll. Av synnerlig vikt är, att de personer, vilka erhållit tillstånd att bedriva sådan verksamhet, få klart för sig, att gällande lagbestämmelser och i anslutning därtill meddelade föreskrifter måste samvetsgrant efterlevas och att överträdelse uppmärksammas och beivras. Därest ifrågavarande byråer icke erhålla laglig befogenhet att förmedla anställning åt utlänning, som vistas utom riket, men tillsynsmyndigheten samtidigt, genom att tillmötesgå vissa utländska artisters ansökningar om arbetstillstånd, visar att myndigheten ingalunda anser det obefogat, att utländska yrkesutövare inom detta fack i viss utsträckning erhålla anställning inom landet, lär det svårligen kunna undgås, att dessa byråer på olika smygvägar erbjuda de anställningssökande utlänningarna sina tjänster. Sålunda ligger det nära till hands, att byråerna för skötande av sina utländska förbindelser upprätta filialer i något av våra grannländer eller, såsom i visst fall redan synes ha skett, maskera sig som bulvaner för någon utländsk artistagentur. I vilket fall som helst blir följden den, att den enligt svensk lag ej tillåtna verksamheten fortsättes under en mer eller mindre oätkomlig förklädnad.

Olägenheter av detta slag behövde däremot icke befaras, om det i den svenska lagen uppställda förbehållet, att tillstånd av här ifrågavarande art ej får meddelas utan *efter överenskommelse med främmande stat*, genom en lagändring sattes ur kraft åtminstone för så vitt gäller tiden, intill dess den i arbetsförmedlingskonventionen uppställda förpliktelsen träder i kraft, d. v. s. för tiden intill 1940 års ingång. Ett annat sätt att för vårt lands vidkommande undanröja nu föreliggande olägenheter åtminstone för de närmaste två åren vore, att till sista punkten i fjärde stycket av lagens övergångsbestämmelser fogades ett ungefär så lydande tillägg: »dock i vad angår 2 § tredje stycket och förmedling av anställning åt musiker eller sceniska artister allenast för tid efter den 31 december 1939».

Genom en sådan lagändring skulle socialstyrelsen beredas möjlighet att för tiden intill 1940 års ingång meddela tillstånd till bedrivande av arbetsförmedling för musiker och artister, även där fråga vore om verksamhet utom landets gränser. Under den sålunda vunna övergångstiden kunde måhända i konventionen avsedda bilaterala överenskommelser åvägbringas eller eventuellt en ändring i konventionen komma till stånd.

Departementschefen.

Vad socialstyrelsen i detta ärende anfört synes giva vid handen, att arbetsförmedling för musiker och sceniska artister samt liknande yrkesutövare knappast kan tänkas bliva på ett för de anställningssökande till-

fredsställande sätt bedriven annorledes än i förvärvssyfte. Är detta riktigt, borde således den svenska lagen, vari arbetsförmedling i förvärvssyfte förbjödes, undergå sådan ändring, att densamma icke längre bleve tillämplig å förmedling för nyss angivna yrkesutövare. Frågan härom lär emellertid icke kunna upptagas till behandling så länge vårt land är bundet av 1933 års konvention och denna bibehåller sitt nuvarande tillämpningsområde. Däremot torde för denna förmedling böra tillvaratagas alla de möjligheter, som konventionen bereder den i vinstsyfte bedrivna förmedlingen att under en viss övergångstid få fortsätta verksamheten. Härutinnan är, såsom socialstyrelsen framhållit, den svenska lagen i ett visst hänseende strängare än som enligt konventionen är erforderligt. Vårt lands bundenhet av konventionen nödvändiggör nämligen icke, att stadgandet rörande överenskommelse med främmande stat för möjlighet att meddela tillstånd till avgiftskrävande förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning som vistas utom riket skall — såsom likväl är fallet — äga tillämpning även ifråga om den intill utgången av år 1939 i förvärvssyfte bedrivna förmedlingen. Då vidare den omständigheten, att konventionen hittills vunnit anslutning blott från ett fåtal stater, kan befaras medföra svårigheter för vårt land att i önskvärd utsträckning träffa överenskommelser rörande den internationella arbetsförmedlingen, vill jag därför förorda ett utnyttjande av den möjlighet till lindring av vår lagstiftning på området, som konventionen sålunda bereder. Detta synes böra ske i huvudsaklig överensstämmelse med det senare av de båda i socialstyrelsens skrivelse den 15 december 1937 angivna förslagen. Att, såsom enligt det förra av dessa båda förslag skulle bliva fallet, för tiden intill 1940 års ingång i nu förevarande hänseende genomföra en lindring även för den avgiftskrävande förmedling, som icke bedrivs i förvärvssyfte, torde nämligen på grund av konventionens bestämmelser rörande sådan förmedling icke böra ifrågakomma.

Den nu ifrågasatta lindringen har närmast varit avsedd att gälla förmedling av anställning åt musiker, sceniska artister och dylika yrkesutövare. I den mån medgivandet av en motsvarande lindring även för andra förmedlingsgrenar möjligen kunde få betydelse, torde emellertid några olägenheter därav icke behöva befaras. Sådan jämkning synes därför lämpligen kunna göras i socialstyrelsens av mig nyss i huvudsak förordade förslag, att den däri för tiden intill 1939 års utgång medgivna lindringen kommer att avse all vid lagens ikraftträdande i behörig ordning bedriven arbetsförmedling i förvärvssyfte.

Den sålunda av mig förordade lagändringen torde böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet.

Föredraganden hemställer härefter, att ett i enlighet med föredragandens anförande inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående ändrad lydelse av fjärde stycket i övergångsbestämmelserna till lagen den 18 april 1935 (nr 113) med vissa bestämmelser om arbetsförmedling* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Dagny Olsson.
